

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tetrtek. Naročnina letna 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3112

Veličastne učiteljske manifestacije v Mariboru.

Sprejem in koncert UPZ. — Spomini na prvi učiteljski koncert v Mariboru l. 1874. — Čudežni goslač Miran Viher. — V krogu UPZ in njegovih prijateljev. — Predsedniški zbor JUU. — Razne gospodarske prireditve. — Zaključek: Koncert UPZ v Celju.

(Nadaljevanje poročila, katerega začetek smo prinesli že v prejšnji številki. — Uredništvo.)

Sprejem UPZ in ostalih gostov.

Omenili smo že, da je učiteljski prireditveni odbor, ki je oddajal stanovanja, potreboval legitimacije, nakazoval prehrano in sploh prevzel vso organizacijo v svoje roke stalno posloval na glavnem kolodvoru. Tako v soboto zjutraj, ko so dospeli v glavnem vodilni činitelji naše stanovske organizacije zlasti pa še ob 18. je pričakovala številna družba došle goste. Z večernim vlakom je bil napovedan prihod Učiteljskega pevskega zbora. Njegov predsednik tov. Drago Supančič je došel že dan poprej, da je uredil še zadnje podrobnosti in je svojo pevsko družino pričakal z ostalimi na peronu. Po iskrenih pozdravih je odšel UPZ takoj v veliko dvorano Uniona k običajni skušnji zaradi nastopa in pa preizkušnje akustike. Po že prej določenem redu so tov. pevke in tov. pevci odšli z vodniki — mariborskimi učiteljskimi — na stanovanja. Mariborski tovariši so storiли pač vse, da so jih spravili v udobna prenočišča. Iz poročila v prejšnjem »Učit. Tov.« pa je izpadlo ime tov. Lukmana, ki se je poleg že navedenih zelo marljivo udeleževal v prireditvenem odseku.

Prvi Učiteljski koncert v Mariboru l. 1874.

(Nekaj malih spominov.)

Zanimiva okolnost: V Mariboru se je vršil prvi učiteljski koncert že leta 1874, mariborski javnosti poznan s koncerta pred 3 leti. O učiteljskem koncertu pred 58 leti pa še nekaj besed. Spodnještajski slovenski učitelji so si prav takrat ustanovili svojo lastno stanovsko organizacijo. V Mariboru so se sešli k ustanovnemu zborovanju, zato je pripravljali odbor sklenil, naj se slovensko spodnještajsko učiteljsko predstavi javnosti tudi s koncertom. Tiste čase je vodil glasbeni pouk na mariborskem učiteljskem J. Miklošič, brat slavnega slavista. Miklošič je bil izborni glasbeni in je vzgojil med učiteljskim generacijo dobrih pevcev. Njemu so poverili vodstvo koncerta. Določil je program, izbral pevce, ki so le nekaj dni skupno večbali. Tako lepega petja v Mariboru še niso slišali, kakor so ga izvajali takrat Miklošičevi pevci v dvorani hotela »Stadt Wiene«. Od tistih dob pa so se obdržali na sporedu vseh večjih učiteljskih prireditvah tudi učiteljski koncerti. Seveda so bili od zadnjih dob taki pevski nastopi sestavljeni kar na »brzu ruku«, dokler ni potreba in zahteva našega časa priključila v življenje našega UPZ, ki je Mariborčanom znan že od koncerta pred 3 leti.

Slavnostni koncert v Unionu.

Za sobotni koncert, ki so ga organizirali naši mariborski tovariši v Unionu, cni največjih tamkajšnjih dvoran, je vladalo neobičajno veliko zanimanje. Kdor je imel že količjak s tako stvarjo posla, ve, kako težavno je zainteresirati širok krog meščanske publike in ž njo napolniti veliko dvorano. Prav klasičen, šolski primer, kako je treba izvesti vsestransko propagando, so nam nudili naši mariborski tovariši. Složno in preudarno so šli na delo; in uspeh — že dan pred koncertom je bila dvorana razprodana. Da zadovolje tudi zamudnike, so postavili še tik pred koncertom dve, tri vrste sedežev, ki so bile takoj razprodane.

Ze pred 20. uro je bila velika dvorana v galerijo nabito polna, ljudje so se zadovoljevali celo s stojišči v garderobi, podstrešju in v stranskih prostorih zgornjih nadstropij.

Pobara sem poleg sebe stoječega ljubeznivega tolmača tov. Dojčinoviča, in mi je zadrževal: imamo odlično publiko, ki zna ceniti visoko kulturno stopnjo našega UPZ.

Odlični gostje.

Prednje, reprezentančnim krogom določene vrste so bile — kar je sicer velika redkost — zasedene do zadnjega stola. Omenjam, da se je vršil koncert UPZ na predvečer velikega shoda JRKD, in so mnogi politiki porabili to priliko za poset prireditve. Med drugimi so koncert posetili: podban g. Pirkmajer, škof g. Tomažič, brig. general Hadžić s komandanti vseh polkov in odličnim številom oficirskega zbora, senator in predsednik ljubljanske Glasbene Matice g. dr. Ravnikar, ga. Maistrova, generalova soproga, sreska načelnika g. dr. Ipavec in g. Makar, župan dr. Lipold, predsednik sodišča dr. Žiher, narodni poslanci: g. Rasto Pustoslavšek, g. dr. Krejčič, g. inž. Pahernik, g. Dermelj, starosta ma-

riborske sokolske župe g. dr. Gorišek, prota Trbojevič, skladatelj g. Osterc, ki je prišel z UPZ iz Ljubljane in g. prof. Družovčič, pisatelj dr. Ivan Lah, predsednik mariborske Glasbene Matice g. direktor dr. Tomišek in drugi. Navzočih je bilo lepo število naših tovarišic in tovarišev prav iz vseh krajev naše banovine.

Čudežni goslač Miran Viher.

Nekateri, zlasti poklicni glasbeniki so menili, da nastop goslača Viherja ni spadal stilno k vokalnemu sporedu UPZ. S stališča široke publike pa je Miranovo sodelovanje prireditve le poživilo. Saj so čuli o Miranu že v listih, ko je nastopil na lanskem novinarskem koncertu v Ljubljani in žel ves uspeh. Z ozirom na dejstvo, da je Miran sin gov. Viherja, šol. upravitelja v p. v Slovenski Bistrici, ga je povabil tudi mariborski UD k sodelovanju.

Se niste videli in čuli malega Mirana?

Z drobnimi koraki je mali dečko brž na odru pri svojem pultu. Fantiček v temnem žametnem suknjiču, belem oprsniku (brez ure!) in kratkih hlačkah, v lakastih čevljičkih in kratkih belih nogavčkah — obstoji mirno, kakor vkopan. Pa pristopi nato k klavirju: drobni prstki udarijo rahlo v strune v preizkušnjo ubranosti malega godala. Pokima: »Prav!« —, da se mu zatresejo temni, dolgi lasje, črne oči pa mu zvedavo pohite po polni dvorani...

Vem; marsikdo, ki je ugledal Mirana v svitu močnih žarnic prvič na odru, je pomislil za hip: — »Otroček, kaj te silijo na oder, zvečer. V postelji bi že moral biti, ti drobni fantiček...« v postelji!

Ko pa je udarila v glasovir njegova spremljevalka ga. Mira Sancinova in je drobnič potisnil malo, pravilčno godalo pod bradico, pa potegnil z lokom po strunah — takrat je zastal vsem diham. Mali fantiček pa je rasteval v umetnika, njegove gosli so igrale najvišje lege, flazeoleti so mu bili igrača, akorde je udarjal kakor najbolj dovršeni umetnik, za to ga pa je po vsakem komadu nagradila dvorana za — umetnine. Kaj nam je godel deček:

— Griegovo sonato v G duru, —

— Dvořák-Kreislerjev Slovanski ples v E molu,

— in Cassadov: Ples zelenega vraga.

In veste, da igra dve tretjini Miranovih komadov tudi svetovnoznani goslač Prihoda na točasni svetovni koncertni turneji. Učiteljev sinko Miran je najlepše izpričevalo za njegovega umetniškega voditelja g. Sancina.

Skrbno pripravljen in v 70 glasovnem zboru je nastopil v drugem delu večera, pod vodstvom tov. Kumra naš UPZ z naslednjim izbranim sporedom:

Tajčevič Marko: Četiri duhovna stiha — I. in IV. stavek, I. Hvalite imja Gospodnje... IV. Vospoite Jemu pjesnj novu... — Lajovic Anton: Bolesť je kovač, Zeleni Jurij (sopran solo; tov. Mara Pirčeva). — Osterc Slavko: Pesem o suhi muhi. — Lajovic Anton: Medved z medom. Mešani zbori. — (Odmor.) — Krstić Peter: Pod jorgovanom. — Milojevič Miloje: Muha i komarac. — Adamič Emil: Šest narodnih pesmi za ženski zbor: I. Rasti rožmarin. II. Da bi jaz znala, k'teri je moj. III. V črni gori beli grad. IV. Sem revna deklica. V. Lepo mlado jutro. VI. Izberi si moža. — Ženski zbori. — (Odmor.) — Tajčevič Marko: Starosrbijanske pesme: I, II, III, IV. — Stolcer-Slavenski Josip: Štiri narodne pesmi: I. Svatovska. II. Slepčaka. III. Jesenske noči. IV. Saljivka. — Adamič Emil: Potrkani ples. Mešani zbori.

Koncertno kritiko smo med tem že čitali v dnevnikih, med drugim jo je napisal v »Jutru« g. Osterc, »Slovenec« je pa prinesel od nepodpisane avtorja v kulturnem feljtonu izčrpno in zelo laskavo oceno. Po Osterčevi »Pesmi o suhi muhi« sta se poklonila UPZ na odprtem odru zastopnika mariborskega učiteljskega tova. Ina Vodenškova in tov. Mohorko, ter sta izročila zboru lepo spominsko sliko, akvarel, z mariborskim učiteljskim domom in besedilom.

Povem naj le še, da so najbolj vžgale Adamičeve, napisane za ženski zbor. Ko je nastopil v drugem delu ženski zbor samec, sem začul za seboj omalovažujočo opazko: E, same ženske;... nezanimiv tak program...

Pa so ravno te najbolj vzplamtele občinstvo. Saj so morale ponavljati nekatere komade.

Na tem mestu pa majhno opazko: Oni, ki je intoniral, je dosledno udaril intonacijo za naslednjo pesem tako naglo, da je padla še v prejšnjo pesem. S tem je poslušalstvo stalno motil. Priporočam mu, naj se v pesem vživi, in da znak za novo pesem vsaj po kratkem odmoru.

V krogu UPZ in njegovih prijateljev.

Koncert se je zavlekel močno čez napovedano uro in se je končal ob 23. Mariborski prireditveni odbor je povabil vse člane UPZ in več odličnikov

na večerjo v Narodnem domu,

ki se je pričela ob 23.30. Mala dvorana je bila nabito polna. Pa završeni večerji je otvoril vrsto napitnic kot domačin

tov. Hren Tone,

ki je pozdravil navzoče zastopnike, med drugim g. dr. Tomiška, predsednika Glasbene Matice, g. Arnuša, predsednika pevskega zbora Glasbene Matice, skladatelja g. prof. Osterca in g. prof. Družovčiča, violinista gosp. Pahorja, zastopnika JUU tov. Andreja Skulja — predsednik sekcije tov. Dimnik se je zaradi žalovanja po bratu Slavju oprustil tako od koncerta kakor tudi od večerje — iskrena čestitka pa je veljala obema voditeljema UPZ, dirigentu tov. prof. Srečku Kumru in predsedniku tov. Dragu Supančiču, ki je imel v svojih rokah organizacijo mariborskega in celjskega koncerta. Po iskrenih pozdravnih besedah tov. Hrena je spregovoril predstavnik mariborskih glasbenikov,

ravnatelj g. dr. Tomišek.

Njegov govor je bilo pravo pravcato filozofsko razmišljanje. Kot človek iz dolgotrajne prakse se je spominjal časov, ko je bilo v učiteljskem stanu še malo učiteljic. To je bilo že pred desetletji in dr. Tomišek je prišel tistikar kot mlad profesor v Kranj. Takoj je stopil v stike z učiteljstvom in njegovo organizacijo, sodeloval je med drugim tudi v Popotniku. Govornik je poudaril

priznanje učiteljski organizaciji,

ki najde vedno nova pota tudi za izvenšolsko delovanje učiteljstva, ki spada med naše najbolj organizirane stanove in najbolj vnete prosvetne delavce. Delo JUU je osredotočeno v mislih za: resnico, dobroto in lepoto.

Dotaknil pa se je kot »glasbenik« pravkar dokončanega koncerta in je izjavil dobesedno: UPZ je bil na višku izmed vseh zborov, kar jih je bilo dozdaj v Mariboru, predvsem pa se blesti ženski zbor s svojimi sočnimi in zreli glasovi. Ob zaključku svojega duhovitega razglabljanja pa je napravil dr. Tomišek malo primero na Krčevino, koder so dopoldne odkrili Mihu Neratu spominsko ploščo. UPZ je v množici zborov tudi krčevina: krči pevski umetnosti pot med narod...

Ko je poleglo glasno pritrdjevanje, ki ga je žel predsednik Glasbene Matice za svoja izvajanja je spregovoril

predstavnik JUU tov. Skulj Andrej.

Čestital je v imenu organizacije članstvu UPZ k lepemu uspehu, ki ga je doživel v Mariboru. S koncertom pa je UPZ položil lep obolus k skladu za UD. Odseki, ki so tako vneto delavni, kakor je ravno UPZ, so stober naše stanovske organizacije in dvigajo moralni ugled vsega JUU. H koncu pa je tov. nadzornik Skulj izjavil, da sekcija prav dobro ve, s kakšnimi ovirami se bore tovarišice; vsak posameznik se neverjetno žrtvuje in so ravno člani UPZ najbolj vzgledni med vsem ostalim članstvom v JUU. V imenu sekcije se pevskega zbora za dosedanje delo in uspehe najiskrenejše zahvaljuje, sekcija pa bo storiła za zbor vse, kar ve, da ima ravno v UPZ svojo največjo moralno silo.

Gromko aplavdiranje so izzvale iskrene besede zastopnika sekcije, in je gotovo, da bo visoko priznanje predstavnika vodstva še bolj podžgalo naše vrle tovariše k nadaljnjemu delu za uspehe in koristi vsega stanu.

Za vse laskave poklone, ki so jih naslovili predgovorniki učiteljem-pevcem se je zahvalil

predsednik UPZ tov. Drago Supančič.

Podčrtal je zasluge tov. Hrena in ostalih mariborskih tovarišev in tovarišic, ki so storiili vse, da je izpadel koncert tako uspešno in so se zlasti potrudili za prijetno bivanje UPZ v Mariboru. Skromno pa se je odrekal, da pokloni na račun zbora morajo iti na naslov skladateljev. Napil je navzočim komponistom zlasti še prof. Ostercu, velikemu prijatelju zbora. Obžaloval je, da ni tudi ostalih skladateljev, ki zaradi raznih opravičenih zadržkov niso mogli v našo sredo.

Ob zaključku govora so se vsi člani strnili s svojim priljubljenim predsednikom v en glas in krepko vzkliknili:

naj živi Maribor,

naj živi prvi Učiteljski dom,

naj živi naša pesem,

naj živi JUU!

In so, navihanci, člani UPZ dodali:

naj živi naš Drago!...

Ko se je po daljšem času poleglo živahno nazdravljanje je spregovoril

skladatelj g. prof. Osterc Slavko.

Dejal je, da so dolžni UPZ zahvalo predvsem skladatelji, saj jim reproducira skladbe še iz svežih rokopisov. Mnogim komponistom, zlasti onim najmodernejšim struj, ki najdejo le redke zборе za svoja izvajanja je vprav odlični učiteljski zbor edina opora.

Visok renomé UPZ pa dokazujejo tudi polne dvorane, ki jih ima na svojih koncertih. Za glasbeno vzgojo širokih narodovih plasti ima UPZ s tem neprecenljive zasluge.

V imenu skladateljev kliče: Naj živi UPZ!

Po prisrčnem nadaljnjem kramljanju se je zaključil lep večer.

»Predsedniški zbor banovinskega JUU.«

V nedeljo 6. t. m. se je vršil v risalnici moškega učiteljskega predsedniški zbor banovinske sekcije JUU. Došli so domala vsi člani banovinskega upravnega in nadzornega odbora ter predsedniki, odnosno njihovi zastopniki iz vseh srezov; manjkalo je le eno sresko društvo.

Ze v zadnji številki smo poročali o podrobnih poročilih in posameznih sklepih. Poudarim naj le hvalvredno kompaktnost predsedniškega zbora, ki mu je predsedoval tov. Dimnik, nekaj časa pa tudi podpredsednica tov. Engelmanova. Zborovanje je trajalo točno od 17. do 21.30. V štirih in pol urah so rešili mnogo perečih zadev. In vse: soglasno. Ravno to naj podčrta živo voljo, da so pripravljene vse 33 edince v banovini po svojih možnostih k skupnosti za napredek v JUU.

GOSPODARSKE PRIREDITVE.

Mariborski jesenski teden je vseboval tudi več gospodarskih prireditve. V »Unionu« je bila

razstava perutnine in sadja.

Sadja in perutnine je bilo mnogo in najkrasnejši eksemplarji. Ogled je nudil vsakomur jasno sliko o bogatih obdravskih okoliših. Zlasti pa so se razlagovali z uspehom oni naši tovariši, ki se tudi sami pečajo s temi gospodarskimi strokami. Zanimivo je, da so mnoge prav lepe vzorce eksportnega sadja razstavile štajerske šole, vzorno pakovanje so izvršili učenci višjih razredov osnovnih šol in nekaterih kmečko-nadaljevalnih šol.

Vinska poizkušnja,

nameščena istotako v »Unionu« je bila prav tako stalno obiskovana. Za obiskovalce je veljal motto!

»Kozarček — dinarček!«...

Za generale »Svete vojske« pa navajam mimogrede tudi značilno dogodbico: Učiteljstvo, ki je dospelo te dni, je bilo povabljen v neko renovirano in bogato založeno klet na poizkušnjo. Povedalo se je: kot gostje; popolnoma na brezplačno zvrčanje majolik. Vodstvo vinske ekskurzije je bilo poverjeno uglednemu tovarišu, izbornemu humoristu in družabniku.

In vendar: ob določenem času na domnjenem zbirališču le 3 udeleženci: 2 tovarišici (ženskem spolu — prednost!) in 1 tovariš. Lahko si tolmačite razočaranje ljubeznivega povabitelja, ki je pripravil raznih mesnih in drugih dobrot za preko sto člansko družino... pa so došli z voditeljem vred le štirje.

Ne rečem ničesar: morda pa je pri nas res tako močan abstinentni val?...

KONCERT UPZ V CELJU.

Naši pevci so odšli iz Maribora s popolnanskim osebnim vlakom. V Celju so jih že pričakovali tamkajšnji tovariši, ki so prevzeli vse priprave za aranžiranje koncerta. S kolodvora je odšel UPZ s Celjani: tov. Počučnikom, Gerlancem, Rošom i. dr. v dvorano Ljudske posojilnice. V novodobnem stilu pa polna domačnosti, ta dvorana sicer ni bila razprodana, vendar se je za deževno popoldne in z ozirom nato, da je bilo tudi mnogo celjskih in okoliških tovarišev v Mariboru, nabralo še precej resne publike. Sicer pravijo, da vladajo kakor v manjših krajih povsod, tako tudi v Celju lokalni predsodki in en del občinstva ne hodi sem... drugi ne tja... Mislim pa, da storimo prav, ako podčrtamo veliko ljubeznivo celjskih dam, ki so nenapovedano v garderobi pred koncertom postregle pevcem s čajem in pecivom, nad vse uvidevno se je izkazala uprava Ljudske posojilnice. Za kurjeno dvorano, garderobo, razsvetljavo itd. ni računala niti polnega stotaka! Ta, za Celje gotovo redek primer — zasluži resnično zahvalo!

Z večernimi vlaki je Srečkova pevska četa, ki je prešla od brhke Celjanke kito nageljev, odšla na vse strani.

—nč.—